

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 03 «Гуманітарні науки» на підставі прилюдного захисту дисертації «Поетика імені та безіменності художнього тексту (на матеріалі романів Е. Гемінгвея «For Whom the Bells Tolls» та Е. М. Ремарка «Im Westen nichts Neues»)» за спеціальністю 035 «Філологія» 26 травня 2026 року.

Патріарх Вікторія Олександрівна

1990 року народження

Громадянка України

Освіта вища: у 2013 році закінчила Київський національний лінгвістичний університет за спеціальністю «Переклад (англійська)».

У 2022 році вступила до аспірантури Донецького національного університету імені Василя Стуса на кафедру загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології за спеціальністю 035 «Філологія».

Дисертацію виконано в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: Кравченко Елла Олександрівна, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Основні результати дисертації висвітлені в 6 наукових (одноосібних) публікаціях: 6 статей у фахових виданнях України (категорія Б); 9 матеріалів доповідей за результатами участі в наукових заходах:

Статті в наукових виданнях, включених до переліку фахових видань України:

1. Патріарх В.О. Інтерпретація слова-знака і слова-символу в сучасному науковому дискурсі. *Лінгвістичні студії Linguistic Studies*. 2023. Вип. 46. С. 68–75.

2. Патріарх В.О. Онімний простір роману Еріха Марії Ремарка “Im Westen nichts Neues”. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2024. Вип. 22 (90). С. 157–161.

3. Патріарх В.О. Ядро антропонімного простору роману Ернеста Гемінгвея «For whom the bell tolls». *Проблеми гуманітарних наук*. 2024. Вип. 60. С. 98–108.

4. Патріарх В.О. Функційне навантаження топонімів як маркерів часопростору у романі Е. Гемінгвея «For whom the bell tolls». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. 2025. Т. 36 (75), №2. С. 128–136.

5. Патріарх В.О. Поетика онімів історико-культурного походження у романі Е. Гемінґвея «For Whom the Bell Tolls». *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Вип. 41, Т. 1. С. 211–216.

6. Патріарх В.О. Безіменність як прийом поетики у романі Е. М. Ремарка «Im Westen nichts Neues». *Лінгвістичні студії Linguistic Studies*. 2025. №50. С. 119–133.

Тези:

7. Патріарх В.О. До проблеми співвідношення понять символ та метафора. *Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Рівне, 10 травня 2023 р.)*. С. 83–85.

8. Патріарх В.О. Феномен концепту війна у лінгвістичних дослідженнях. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій та суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 01 листопада 2023 р.)*. Ч. 2. С. 32–34.

9. Патріарх В.О. Специфіка антропонімів у романі Еріха Марії Ремарка «Im Westen Nichts Neues». *Сучасна філологія: теорія та практика: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 19 квітня 2024 р.)*. С. 47–48.

10. Patriarkh V.O. Functions of topoetonyms in the artistic work (based on the novel by Erich Maria Remarque “Im Westen nichts Neues”. *Topical aspects of modern scientific research: proceedings of the 8th International scientific and practical conference (Tokyo, 2024)*. Pp. 424–428.

11. Patriarkh V.O. Form, content and functions of ideonyms in E. M. Remarque’s novel “Im Westen nichts Neues”. *Global science: prospects and innovations: proceedings of the 9th International scientific and practical conference (Liverpool, 2024)*. Pp. 394–397.

12. Патріарх В.О. «Чорний гумор» у романі Еріха Марії Ремарка «Im Westen nichts Neues». *Актуальні питання вивчення германських, романських і слов’янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов: збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції (м. Вінниця, 21-22 червня 2024 р.)*. С. 224–226.

13. Патріарх В.О. Антивоєнна спрямованість роману Еріха Марії Ремарка «Im Westen nichts Neues». *Відновлення України у повоєнні часи: виклики, стратегічні пріоритети, ресурсне забезпечення, потенціал майбутнього розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 10-11 жовтня 2024 р.)*. С. 436–439.

14. Patriarkh V.O. Historical and cultural names in the novel by Ernest Hemingway “For Whom the Bell Tolls”. *Science in the modern world: innovations and challenges: proceedings of the 8th International scientific and practical conference (Toronto, 2025)*. Pp. 520–524.

15. Патріарх В.О. Прийоми поетики онімів у романі Ернеста Гемінґвея «For Whom the Bell Tolls». *Актуальні питання вивчення германських,*

романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов: збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції (м. Вінниця, 19-20 червня 2025 р.). С. 168–170.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради.

Загнітко Анатолій Панасович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Білецька Олена Всеволодівна, кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземної та слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Коваль Людмила Михайлівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови, теорії та історії української і світової літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Кондратенко Наталія Василівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри прикладної лінгвістики Одеського національного університету імені І.І. Мечникова:

1. У вступі до дисертації зазначено, що поміж комплексу основних загальнонаукових, загальнофілологічних прийомів та спеціальних методів поетонімології використано метод «лінгвістичного аналізу». У чому полягає специфіка цього методу і як він корелює з іншими виокремленими методами контекстуально-інтерпретаційного, інтертекстуального, етимологічного аналізу тощо. Чи є зазначені методи нелінгвістичними?

2. Безонімні номінації представлені у проаналізованих романах через характеристики тимчасової / постійної безіменності. Чи наявний зв'язок між типом безіменності та воєнним / антивоєнним нарративом, зокрема в аспекті реалізації опозиції *свій – чужий*? Власне, який тип безіменності домінує у вираженні антивоєнних ідей в обох романах і чи можна виявити таку залежність?

3. Як, на думку авторки, іменність – безіменність пов'язана з категорією зв'язності художнього тексту? Чи може перехід від початкової безіменності до концептуальної іменності репрезентувати не семантичний рівень тексту, а рівень когезії – формальної зв'язності, коли перехід до онімних найменувань зумовлений прагненням автора урізноманітнити засоби міжфразового зв'язку?

4. У роботі використано поняття «конотонім» на позначення онімів, вжитих у переносному (метафоричному або метонімічному) значеннях. Чи корелює це поняття з явищем інтертекстуальної номінації та прецедентності в художньому тексті?

Торчинський Михайло Миколайович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української філології Хмельницького національного університету:

Передусім звернемо увагу на стрижневе в дослідженні поняття «ім'я», яке чомусь не згадується в переліку ключових слів. У «Словнику української ономастичної термінології» Д. Г. Бучка і Н. В. Ткачової **ім'ям** вважається «вид антропоніма, індивідуальне, персональне ім'я людини, надане їй при хрещенні або лише при записі в ЗАГСі...» (с. 95), і ніде не вказується, що ім'я може бути синонімом до терміносполучення «власна назва».

Таким чином, якщо мова йде про персонажів художніх текстів, ми маємо право вживати лексему «ім'я», якщо ж говориться про інші об'єкти, насамперед географічні, колективи людей, часові проміжки, книги тощо, то слід використовувати термін «власна назва».

Тому немає заперечень щодо вживання лексеми «ім'я» в контекстах «... значне нашарування в онімному просторі складають імена (насамперед антропоніми) історико-культурного походження» (с. 28) або «Парадигма імен засуджених до страти вміщує: 1) онімно-апелятивний комплекс (титульне слово+ особове ім'я, прізвище та / або прізвисько)...» (с. 179).

Натомість власними назвами, а не власними іменами, є, наприклад, заголовки художніх або музичних творів, назви поетичних угруповань (с. 150), хрононіми, біблійні, прагматоніми, топоніми (с. 153), географічні імена (хороніми, ойконіми, гідроніми) (с. 156), топоніми й еклезіоніми (с. 163), топоніми, прагматоніми й урбаноніми (с. 223). Дослідниця і сама правильно розрізняє ці терміни («ВІ історико-культурного походження (імена письменників, художників, композиторів, біблійні антропоніми...», але «... географічними назвами Германії, Бельгії та Франції» (с. 157), і потрібно закріпити цю практику. Безперечно, представники насамперед Донецької й Одеської ономастичних шкіл із зрозумілих причин використовували поняття «власне ім'я» замість «власна назва», що простежується, зокрема, в цитованих рядках наукових праць В. Калінкіна, Ю. Карпенка, Е. Кравченко, В. Кухаренка, однак в українській мові немає протиставлення «власне ім'я – загальне ім'я», а є лише «власна назва – загальна назва», тому однозначно власне ім'я – це не топонім, не прагматонім, не космонім тощо, і стосуватися ім'я може лише людини.

Дисертаційна робота В. О. Патріарх написана грамотно, однак трапляються окремі огріхи, на зразок помилок граматичних: уживання замість присвійного займенника *їхній* особово-вказівного *їх* (*їх участі* (с. 123), *їх трагічних наслідків* (с. 234)), використання росіянізмів (*приналежність* (сс. 36, 51, 54, 70, 103, 171, 211, 229), *обумовлених іспаномовною традицією* (с. 220), порушення стандартів милозвучності (*перекладу і особливостях* (с. 57), *зіткнення солдата і офіцера* (с. 141), *пов'язаний з сюжетною лінією* (с. 156), *ряди із узагальненою характеристикою осіб* (с. 186)), недотримання вимог правильної рубрикації тексту (назви параграфів 1.3, 3.4, 4.4 – на одній сторінці (сс. 34, 155, 199), а текст – на наступній), тавтологія (*проблемою сучасної поетонімології вважаємо проблему безіменності* (с. 19); *Пауль*

Боймер розглядає фотографії вбитого солдата та його родини, намагається дізнатися про його життя і обіцяє присвятити життя його пам'яті та його родині (с. 102) тощо.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Патріарх Вікторії Олександрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія».

Голова спеціалізованої вченої ради

підпис

 Анатолій ЗАГНІТКО